

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र

एम. ए. भाग १ सत्र २ राज्यशास्त्र (६०:४० स्वरूपाचा अभ्यासक्रम)

मार्च/एप्रिल २०२६ परीक्षा

आपण दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रामध्ये प्रवेश घेतल्याबद्दल आपले स्वागत. शैक्षणिक वर्ष २०२५ — २०२६ मध्ये एम. ए. भाग १ सत्र २ साठी प्रवेशित झालेल्या विद्यार्थ्यांकरिता ६० : ४० च्या स्वरूपानुसारचे स्वाध्याय प्रश्न सोबत देत आहोत. सदरचे स्वाध्याय खाली दिलेल्या नियमावलीप्रमाणे पूर्ण करून आपल्या **अभ्यास केंद्राकडे** जमा करणे आवश्यक आहे.

नियम :

1. प्रवेशित विद्यार्थ्यांनी निवडलेल्या प्रत्येक पेपरसाठी एक असे स्वाध्याय पूर्ण करावयाचे आहेत. स्वाध्याय लिहिण्याकरिता आखीव कागद / A4 size paper वापरावा.
2. स्वाध्याय उत्तरपत्रिकेच्या मुखपृष्ठावर आपण प्रवेश घेतलेल्या अभ्यासक्रमाचे नाव, वर्ष, तुमचा परीक्षेचा बैठक क्रमांक, नोंदणीप्रमाणे नाव, पत्ता (कायमस्वरूपी), विषय, PRN व मोबाईल नंबर (कायमस्वरूपी) लिहिणे आवश्यक आहे. (मुख्यपृष्ठ / Cover Page यासोबत दिलेले आहे ते Download करून वापरावे)
3. लिहून पूर्ण केलेले सर्व पेपर्सच्या स्वाध्यायावर आपला परीक्षा बैठक क्रमांक (Exam seat No.) लिहूनच प्रवेशासाठी निवडलेल्या अभ्यास केंद्रावर विहित वेळेत पोहोच करावेत (बैठक क्रमांक विद्यापीठाच्या www.unishivaji.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध होतील.) स्वाध्याय जमा करताना स्वाध्यायासोबत हॉलतिकीटची झेरॉक्स प्रत जोडावी.
4. विद्यार्थ्यांनी आपल्या स्वाध्याय उत्तरपत्रिका हॉलतिकीट प्राप्त झालेनंतर तातडीने आपण निवडलेल्या अभ्यास केंद्राशी संपर्क साधून आपल्या अभ्यासकेंद्रावर जमा कराव्यात.
5. एकदा स्वाध्यायांचे मूल्यांकन झाल्यानंतर त्यांचे पूर्णमूल्यांकन व श्रेणीसुधार केले जाणार नाही. त्याची फोटोकॉपी मिळणार नाही.
6. जे विद्यार्थी दिलेल्या वेळेत स्वाध्याय जमा करतील त्याच विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जातील. जे विद्यार्थी स्वाध्याय जमा करणार नाहीत अशा विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जाणार नाहीत. त्यास दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार राहणार नाही.

विशेष सूचना

- दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या सर्व मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रावर संपर्क सत्राचे आयोजन केले जाते. तरी विद्यार्थ्यांनी वेळोवेळी अभ्यास केंद्र समन्वयक यांच्याशी संपर्क साधून संपर्क सत्र, परीक्षा वेळापत्रक, हॉलतिकीट, निकाल इत्यादी बाबत माहिती घ्यावी. तसेच वेळोवेळी विद्यापीठ संकेतस्थळाला भेट देवून अद्ययावत माहिती जाणून घ्यावी.
- आपण निवडलेल्या विषयाप्रमाणे स्वयंअध्ययन साहित्य घेणे, आपल्या पाठयक्रमाचा अभ्यासक्रम (Syllabus) प्राप्त करून घेणे व त्याप्रमाणे अध्ययन करणेची जबाबदारी विद्यार्थ्यांची आहे.
- आपल्या रजिस्ट्रेशन फॉर्मवर असलेल्या अभ्यासकेंद्रामध्येच स्वाध्याय जमा करावयाचे आहेत जर दुसऱ्या अभ्यासकेंद्रावर स्वाध्याय जमा केले तर स्वाध्यायाचे गुण आपल्या गुणपत्रिकेवर येणार नाहीत व त्यासाठी दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार असणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.

स्वाध्याय उत्तर पत्रिकेचे मुखपृष्ठ (Cover Page)

अभ्यासक्रमाचे नांव : .....

(बी.ए./बी.कॉम. भाग 1 एम.ए./एम कॉम भाग 1 व 2)

सत्र : .....

(पहिले/दूसरे/तिसरे/चौथे/पाचवे/सहावे)

विषय : .....

परीक्षा बैठक क्रमांक

1. अभ्यास केंद्राचे नाव -----

2. विद्यार्थ्यांचे पूर्ण नाव -----

3. पूर्ण पत्ता : -----

----- पिन कोड नं.-----

4. मोबाईल क्रमांक : लॅण्डलाईन क्रमांक :

5. अभ्यासक्रमाचे नाव : ----- सत्र -----

6. पेपरचे नाव : -----

7. पेपर क्रमांक : -----

8. सबजेक्ट कोड : -----

9. परीक्षा बैठक क्रमांक -----

(ज्या परीक्षेसाठी स्वाध्याय जमा करत आहे)

10. पी.आर.एन. : -----

11. स्वाध्याय जमा करण्याचा दिनांक : -----

12. विद्यार्थ्यांची स्वाक्षरी : -----

(फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता)

मिळालेले गुण : -----

परीक्षकांची स्वाक्षरी : -----

M.A. Political Science Part I Sem. II
Assignment Question March / April 2026 Exam

एम. ए. राज्यशास्त्र भाग १ सत्र २
स्वाध्याय प्रश्न मार्च / एप्रिल २०२६ परीक्षा

प्रत्येक पेपर साठी दोन स्वाध्याय प्रश्न व दोन केस study किंवा एक ग्रंथ परीक्षण करणे आवश्यक आहे

M.A. Part I Sem. II Political Science : MM 5-Contemporary Political Issues

स्वाध्याय १: स्त्रीवादचा अर्थ आणि वैशिष्ट्याची चर्चा करा.

स्वाध्याय २: जागतिकीकरणाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

केस स्टडी १: स्त्रीवाद, लिंगभाव न्याय, जहाल स्त्रीवाद, मार्क्सवादी स्त्रीवाद उदारमतवादी स्त्रीवाद इत्यादी प्रमुख संकल्पनांचे मूल्यांकन करा.

केस स्टडी २: पर्यावरणवाद, परिसृष्टीवाद, राजकीय आधुनिकीकरण, राजकीय बदल, विकास, अर्धविकास, हरितक्रांती इत्यादी प्रमुख संकल्पनाची चर्चा करा.

किंवा

ग्रंथ परीक्षण : यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण

१. डॉ. भारती पाटील –स्त्रिया समाज आणि राजकारण

२. डॉ. यशवंत सुमंत – स्त्रीवादाची ओळख

Assignments Question 1: Discuss the meaning and Characteristics of Feminism.

Assignments Question 2: Explain the meaning and nature of Globalization

Case study1: Evaluate the key concepts of feminism, gender justice, radical feminism, Marxist feminism, liberal feminism, etc.

Case study 2: Discuss the key concepts of environmentalism, environmentalism, political modernization, political change, development, semi-development, green revolution, etc.

OR

Book Review Book Review

S. P. Varma -Modern Political Theory - A Critical Survey

O.P. Gauba-An Introduction to political theory

M.A. Part I Sem. II Political Science : MM 6- Public Policy

स्वाध्याय १: सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

स्वाध्याय २: भारतातील कृषी धोरणाची चर्चा करा.

केस स्टडी १: सार्वजनिक धोरण, विज्ञान धोरण, पाणी धोरण इत्यादी धोरणाची सविस्तर चर्चा करा.

केस स्टडी २: कृषीविषयक धोरण, औद्योगिक धोरण, महिला सबलीकरण धोरण इत्यादी विषयक धोरणाची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

ग्रंथ परीक्षण : यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण

१: डॉ. प्रकाश पवार – सार्वजनिक धोरण

२. डॉ. प्रीती दिलीपराव पोहेकर-भारताचे सार्वजनिक धोरण

Assignments Question 1: Explain nature and significance of Public Policy.

Assignments Question 2: Discuss the Agricultural Policy in India.

Case study1: Discuss in detail the policies like public policy, science policy, water policy etc.

Case study 2: Discuss in detail the policies like agricultural policy, industrial policy, women empowerment policy etc.

OR

Book Review Book Review

R. K. Sapru and Y. Sapru- Public Policy: Formulation, Implementation And Evaluation

M.A. Part I Sem. II Political Science : MM 7 -Social Reforms and Nationalism in Indian Thought

स्वाध्याय १: राजा राम मोहन रॉय यांचे सामाजिक सुधारणेविषयक विचार स्पष्ट करा.

स्वाध्याय २: आझाद यांचे संमिश्र राष्ट्रवादावरील विचारांची चर्चा करा.

केस स्टडी १: भारतीय राजकीय विचारातील भारतीय सामाजिक सुधारणा, राष्ट्रवाद, उदारमतवाद, धर्म व राष्ट्रवाद, इत्यादी प्रमुख संकल्पनांचे मूल्यांकन करा

केस स्टडी २: स्वामी दयानंद सरस्वती, महात्मा फुले, दादाभाई नौरोजी, न्या रानडे, लोकमान्य टिळक, श्री अरविंद, वि. दा. सावरकर, महमद अली जिन्ना यांचे विचाराची चर्चा करा.

किंवा

ग्रंथ परीक्षण : यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण

१: डॉ. अशोक चौसाळकर- आधुनिक भारतीय राजकीय विचार

२. डॉ. भा. ल. भोळे- आधुनिक भारतीय राजकीय विचार

Assignments Question 1: Explain the Raja Ram Mohan Roy's thoughts on social reforms.

Assignments Question 2: Discuss the Azad's thoughts on Composite Nationalism

Case study1: Evaluate the major concepts of Indian political thought such as Indian social reforms, nationalism, liberalism, religion, Hindu nationalism etc.

Case study 2: Discuss the thoughts of Swami Dayanand Saraswati, Mahatma Phule, Dadabhai Naoroji, Justice Ranade, Lokmanya Tilak, Sri Aurobindo, V. D. Savarkar, Muhammad Ali Jinnah

OR

Book Review

Book Review

Verma, V. P., Modern Indian Political Thought

Pantham, Thomas and K. L. Deutsch eds., Political Thought in Modern India

---

M.A. Part I Sem. II Political Science : MM 8- Recent Trends and Issues in Administration

- स्वाध्याय १: कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी संकल्पना स्पष्ट करा.
- स्वाध्याय २: दुर्बल घटकांसाठी असलेल्या कल्याणकारी प्रशासनाची चर्चा करा.
- केस स्टडी १: डिजिटल शासन, शाश्वत विकास, मानव विकास निर्देशांक व समाजिक लेख परीक्षण इत्यादी प्रमुख संकल्पनांचे मूल्यांकन करा.
- केस स्टडी २: विकासातील लोकसहभाग, विकासातील लिंगभाव समानता, दुर्बल घटकासाठी कल्याणकारी प्रशासन, प्रशासकीय नैतिकता या विचाराची चर्चा करा.

किंवा

- ग्रंथ परीक्षण : यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण
- १: व्ही. बी. पाटील - भारतीय प्रशासन
२. के. आर. बंग - विकास प्रशासन

Assignments Question 1: Explain the Concept of corporate social responsibility.

Assignments Question 2: Discuss the welfare Administration for weaker sections.

- Case study1:** Evaluate key concepts such as digital governance, sustainable development, human development index and social audit.
- Case study 2:** Discuss the concepts of people's participation in development, gender equality in development, welfare administration for the vulnerable, administrative ethics.

OR

Book Review

Book Review

B. L. Fadia and Kuldeep Fadia-Indian Administration

S. R. Maheshwari- Indian Administration

M.A. Part I Sem. II Political Science : ME11 Comparative Parliamentary Institutions

- स्वाध्याय १: अध्यक्षीय व्यवस्थेचा इतिहास व विकासाची चर्चा करा.
- स्वाध्याय २: संसदीय समित्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

केस स्टडी १: भारत, अमेरिका, इंग्लंड व स्विस इत्यादी प्रमुख देशातील संसदेचा इतिहास लिहा.
केस स्टडी २: भारत व इंग्लंड या देशातील शासनाच्या कामकाजविषयक चर्चा करा.

किंवा

ग्रंथ परीक्षण : यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण
१: रा. ज. लोटे – तुलनात्मक शासन आणि राजकारण
२. डॉ. भा. ल. भोळे- शासन आणि राजकारण

Assignments Question 1: Discuss the history and development of Presidential system.

Assignments Question 2: Explain the role of Parliamentary Committees.

Case study1: Write the history of Parliaments of major countries like India, America, England and Switzerland etc.

Case study 2: Discuss the working of government in India and England.

OR

Book Review J. C Johari –Comparative Politics

M.A. Part II Sem. I Political Science : Political Sociology

स्वाध्याय १: राजकीय समाजशास्त्राचे अर्थ आणि महत्व स्पष्ट करा.

स्वाध्याय २: लिंगभाव याचा अर्थ व स्वरूपाची चर्चा करा.

केस स्टडी १: राजकीय समाजशास्त्र, वर्तनवाद व मार्क्सवाद इत्यादी प्रमुख संकल्पनांचे मूल्यांकन करा.

केस स्टडी २: जाती, वर्ग, लिंगभाव यांचे समाजातील भूमिकांची चर्चा करा.

किंवा

ग्रंथ परीक्षण १: यापैकी एका ग्रंथाचे परीक्षण
१: डॉ. महेन्द्र पाटील – विसाव्या शतकातील राजकीय विचारप्रवाह
२. डॉ. प्रकाश पवार - समकालीन राजकीय चळवळी

Assignments Question 1: Explain the meaning and significance of political sociology.

Assignments Question 2: Discuss the meaning and nature of gender.

Case study1: Evaluate the major concepts of political sociology, behaviorism, and Marxism.

Case study 1: Discuss the role of caste, class, and gender in society.

OR

Book Review Book Review
B. R. Ambedkar- Caste in India
B.K. Nagla (Ed.) Political Sociology
